

**Изказване на омбудсмана Мая Манолова на експертна дискусия
„Медиацията в България: Проблеми и решения“**

Уважаеми дами и господа, добре дошли в институцията на омбудсмана. Благодаря, че се отзовахте на поканата ни, на моята и на заместник-омбудсмана доц. Ковачева, да се включите в днешната дискусия, посветена на проблемите на медиацията у нас.

Темата може да изглежда малко необичайна и малко встрани от работата на омбудсмана, защото се отнася до ефективното правораздаване, до функционирането на съдебната система. Известно е, че в тяхната работа омбудсманът не може да се намесва. Но това е само на пръв поглед. Защото, медиацията, освен че разтоварва и ускорява съдебните процедури, е бърз, евтин и много ефикасен начин за решаване на спорове.

Като омбудсман съм се убедила и съм сигурна, че медиацията би била изключително полезна при решаването на родителски спорове, които се отнасят до упражняването на родителски права, до потребителски спорове, а всичко това е във фокуса на институцията на омбудсмана. Затова, ние сме мотивирани да организираме днешната дискусия, заедно с Центъра за спогодби и медиация, които са наш партньор днес.

Много се надявам днешната дискусия да не бъде поредното празно говорене по темата медиация, както се случва през последните 12 години. Ще си позволя в началото да кажа няколко общи думи, едно въведение, след това ще оставя на Вас, експертите да говорите, защото се надявам, че след днешния форум ще има конкретни предложения за действия, с които ще се ангажираме присъстващите тук.

Кои са причините за поредната дискусия за медиация? Както всички присъстващи знаете, знаят го и немалко граждани, през 2014 г. е приет Закона за медиацията, т.е. България е една от страните, които сравнително рано въведеха медиацията в своето законодателство със съответните разпоредби в Семейния кодекс и в Гражданския процесуален кодекс. Към момента, числата, които се отнасят до медиацията изглеждат по следния начин. В Единния регистър на медиаторите към Министерството на правосъдието са вписани 1643 правоспособни медиатори, 34 обучителни организации и 30 центъра за медиация. Темата за медиацията е включена в Пътната карта за изпълнението на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната

система, предвидено е да бъдат направени анализи, както и Централизиран електронен портал.

Независимо от предимствата на медиацията обаче, независимо от ползите и тенденциите при прилагането на медиация в европейски и световен мащаб, нейното реално прилагане в България е минимално. Ще илюстрирам това свое твърдение с числа – според изследване, направено от представители на Европейския съвет през 2014 г., броят на проведените средно годишно към този момент медиации е под 500. За сравнение, в Италия годишно се провеждат 200 000 медиации. Не се наемам да го смятам в проценти или пъти.

Какви са изводите от всичко това и как ние виждаме проблемите: Във всички случаи според нас е необходимо да се вземат мерки на държавно ниво, да се положат усилия за формирането на държавна политика, която да популяризира алтернативните способи за решаване на спорове и в частност – медиацията и да ги насърчава. Опитът на други страни, където тя е широко разпространена – Италия, Германия, Великобритания, Норвегия, САЩ и др. показва, че целенасочената държавна политика, системните действия са гаранциите за ускоряване на въвеждането на медиацията като способ за решаване на спорове. Необходимо е също така и предлагам да го обсъдим, дали и доколко са необходими допълнителни законови предпоставки, които да стимулират медиацията, а също и конкретни стимули, както за спорещите страни, така и за съда, а защо не и за медиаторите, за хората, които ще провеждат медиацията. Всъщност, според Европейската комисия е добре да се насърчава медиацията във всички страни-членки на ЕС, като начинът, по който това да се случва е предоставено на съответните законодателства в държавите.

Според мен, като омбудсман, а и работата ми го е доказала, медиацията безспорно трябва да намери, на първо място и като първа стъпка, място в семейните спорове и отношения. Особено при случаите, в които се решават родителски спорове свързани с деца, най-добрият интерес на детето може да бъдат защитен, според нас, с медиация.

Медиацията би могла да има своето място и при потребителските спорове, особено предвид последните законодателни решения, които са свързани с арбитражите, така че потребителските спорове да бъдат извадени от техния обсег. Но биха намерили място при медиацията, помирнителните комисии, а защо не и за всички дела, които са с нисък материален интерес.

За да се случи обаче реално това, би следвало да се обсъдят и някакви нови законодателни решения, които да водят до конкретен практически резултат. Според мен и доц. Ковачева, бихме могли да обсъдим като конкретна форма **задължителната първа обща среща по медиация в съдебно производство**. Забелязвате, че нямаме куражът за кажем задължителна

медиация за някои спорове, затова предлагаме като първа стъпка задължителна първа среща по медиация. Това безспорно може да се случи и ние сме убедени при родителски спорове и при потребителски спорове, но във всички случаи, само по себе си, не би могло да бъде ефективно, ако не се предприемат и някои съпътстващи действия и стъпки. Те трябва да са в няколко посоки. От една страна – да гарантират качеството на медиацията, от друга страна качеството на обученията, на съответните процедури, които се провеждат, което неизбежно е свързано с осъществяването на контрол и отговорност от страна на медиаторите. И тук е въпросът дали Министерството на правосъдието е готово да поеме съответните ангажименти, свързани с тези дейности. Ние разсъждаваме и една стъпка по-напред, а именно, какви биха били чисто финансовите стимули за ползване на медиация. Нашето най-безобидно предложение в тази посока е да се помисли за намаляване на съдебните такси в случаите, в които се ползва медиация, а защо не, пред Бюрото за правна помощ да се стимулира по подходящ начин, да се подкрепят, например, родителите, които решават семейни родителски спорове с медиация, а не със съдебен процес.

В контекста на казаното до тук, ние също така смятаме, че е добре да се обмисли и въпросът дали е необходима стратегия за стимулиране и налагане на медиацията като способ за решаване на спорове в България и какво да включи тя. Нашето предложение е да се помисли как се стимулира създаването на мрежа от медиаторски центрове в цялата страна, как се постига високо качество на медиаторските услуги, как се въвеждат механизми за контрол върху тяхната работа и върху процедурите за медиация, и как се извършва финансовото обезпечаване на цялата тази дейност.